

ABD/İSRAİL - İRAN SAVAŞI: KÜRESEL DÜĞÜM NOKTASI VE BİR SATRANÇ TAHTASI

Nisan 2026 Sayı: 72

ABD/İSRAİL - İRAN SAVAŞI: KÜRESEL DÜĞÜM NOKTASI VE BİR SATRANÇ TAHTASI

28 Aralık 2025 tarihinde İran'da derinleşen ekonomik krize tepki olarak başlayan protestoların ardından mevcut yönetimin sokaktaki tepkileri şiddetli bir şekilde bastırması¹, ABD özelinde uluslararası sistemde tepki görmüştür. ABD Başkanı Donald Trump, İran'ın protestoculara karşı aşırı şiddetli davrandığını ifade ederek Ali Hamaney liderliğindeki rejimin bölge için tehlike barındırdığını vurgulamıştır. Buna çözüm olarak ABD, Orta Doğu bölgesine kademeli bir şekilde kuvvet yığarak İran'ı savaş olasılığıyla tehdit etmiş; çözüm olarak da müzakereyi işaret etmiştir. Müzakere masasına oturan Tahran, balistik füze programı kısıtlaması ve nükleer enerjideki zenginleştirilmiş uranyumun kısıtlanması talepleriyle karşı karşıya kalmıştır. Bu hususlar üzerine müzakereler devam etmekten ABD, daha görüşmeler sürüyorken İsrail'in desteğiyle 28 Şubat 2026'da İran'ı "rejim değişikliği" amacıyla bombalamaya başlamıştır. Neticesinde dini lider Ali Hamaney'in yanı sıra İran'ın yönetici kadrosundaki kritik isimler öldürülmüş; ülke istikrarsızlaştırılarak protestoların halk devrimine dönüşmesine fırsat verilmek istenmiştir. Fakat beklenen tepki gözlemlenmemiş, İran halkı mevcut rejime karşı kıskırtılamamıştır. Akabinde İran'ın diplomasiyi durdurup² bölgedeki ABD üslerine ve İsrail'e misilleme füzeleri ateşlemesi; ABD'nin girişmiş olduğu askeri operasyondan artık istese de kolaylıkla kopamayacağı bir durum yaratmıştır. Bu savaşı – iç kamuoyunda tepki görmeden – sonlandırabilmek için onurlu bir çıkış yoluna (way out) ihtiyaç duyan ABD, misilleme füzelerinin hedefi olmasının yanı sıra Hürmüz Boğazı'ndaki petrol akışının durdurulmasına da sebep olmuştur. Bu gelişmeler, Donald Trump yönetimini zamanla yarıştığı bir durum içerisine sokmaktadır. Bunun birkaç sebebi vardır: Kasım 2026'daki Kongre seçimlerinin yaklaştığı bir dönemde ABD kamuoyunun savaşın meşruiyetine ilişkin tepkilerini artırması, ABD'nin küresel müttefiklerinin çatışmaya dahil olmaması ve petrolün varil fiyatının tırmanışa geçerek gündün güne enerji krizi riski doğurması Trump yönetimini beklenen askeri ve siyasi destekten mahrum kılarak yalnızlaştırmaktadır.

Güncel tabloda ABD'nin ulusal ve uluslararası prestijini koruyabilmesi için savaşı hızlı bir şekilde kazanması; Hürmüz Boğazı'nın açılması ve İran'ın askeri olarak kısıtlanması gerekmektedir. Aksi takdirde ABD'nin ekipman kaybı ve lojistik maliyetlerinin artmasına ek olarak İran'ın durdurulamayan misilleme saldırıları, ABD'nin savaşı daha fazla finanse edememesine yol açabilir. Ekonomik boyutun yanında Trump yönetiminin, yıllara yayılan düşük yoğunluklu bir savaşın ABD kamuoyunda yaratacağı

hoşnutsuzluktan da çekineceği tahmin edilebilir. Savaşın yakın bir zamanda diyalog yoluyla çözülebileceği de ihtimal dahilindedir, fakat bunun için sağlıklı bir müzakere ortamının kurulması gereklidir. ABD ve İran arasında görüşme yapıp yapılmadığı konusunda iki tarafın birbirleriyle çelişen açıklamaları, şu anki noktada

¹ Bozorgmehr N. (2025, 29 Aralık). Iran's currency 'turns to ash' as economy spirals. *Financial Times*.

² Chatterjee N. (2026, 15 Mart). Iran's Foreign Minister Denies Seeking Ceasefire, Sees 'No Reason' to Talk to the U.S. *Time*.

diyalog ihtimaline ilişkin olumlu bir sinyal vermemektedir.^{3 4}

Bu analiz, ABD'nin İran ile savaşma kararının arka planına ilişkin olası açıklamaları inceleyerek bu savaşı anlamlandırma çabası gütmektedir. İlk kısımda, savaşın diğer yürütücüsü olan İsrail'in ABD üzerindeki etkisine değinilecektir. İkinci aşamada, Çin'in bu savaşın başlatılma motivasyonunun arkasında olup olmadığı incelenecektir. Bu iki iddianın ele alınmasından sonra, savaş sonrası uluslararası sistemin geleceğine ilişkin değerlendirmelerde bulunulacaktır.

İsrail Bu Savaşın Neresinde?

ABD'nin Orta Doğu'daki sıkı müttefiklerinden biri olan İsrail, – İran ile Şah döneminde kurmuş olduğu dostane ilişkiler ayrı tutulursa – genel çerçevede hem İran'la hem de İran'ın desteklediği güçlerle (Hizbullah, Hamas, Husiler) çatışma içerisinde olagelmıştır. Bu dış politika anlayışı, İsrail'in kronik bir diplomatik postürü haline gelmiş, müttefiki ABD'nin oluşturduğu Orta Doğu politikalarına da şekillendirici bir etkide bulunmuştur.

Bu noktada İsrail'in ABD'deki lobi gücüne ayrı bir parantez açmak uygun görünmektedir. Başta AIPAC (The American Israel Public Affairs Committee) olmak üzere İsrail yanlısı politika üretimini destekleyen lobi grupları, ABD'nin dış politikasını İsrail'in çıkarlarıyla

örtüşürecek şekilde etkilemeye çalışmaktadır.⁵ Bu grupların, yüksek miktardaki “bağışlar” vasıtasıyla ABD'deki politikacıların söylemlerini etkilediği tahmin edilmektedir. Buna karşılık, her ne kadar “TrackAIPAC”⁶ gibi girişimler vasıtasıyla İsrail yanlısı politikacılara dikkat çekilse de ABD'nin siyasi sisteminde, bu anlamda, kısa vadede bir “silkinme” yaşanmayacağı en olası ihtimal olarak görünmektedir.

Lobi grupları bir yana İsrail hükümetinin, ABD ile olan müttefikliğini ABD'ye karşı nasıl kullandığına da dikkat etmek gerekmektedir. İran konusunda sürekli askeri operasyon yanlısı bir tutum sergileyen İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu, yaklaşık 30 yıldır “İran'ın nükleer silah geliştirmesine birkaç ay kaldığı” söylemiyle gündem oluşturmaktadır.⁷ ABD dış politikasını tayin etmeye çalışan bu çaba, yer yer ABD'ye karşı şantaj boyutuna varan yaklaşımlarla da vücut bulmuştur. 2015 yılında ABD ile İran arasında imza edilen JCPOA (Ortak Kapsamlı Eylem Planı) nükleer anlaşmasından önce, İsrail sürekli olarak ABD'nin İran'a saldırması için politika yürütmüş; ABD saldırmazsa tek başına saldıracağını, böylece ABD istemese de üslerinin İran tarafından vurulacağını ve savaşta ilk hamleyi ABD'nin yapması gerektiğini ifade ettiği görüşmelerde bulunmuştur.⁸ Neticede Obama yönetimi altındaki ABD bu ajandaya uymamış, İran ile müzakere yolunu devam ettirerek anlaşmaya varmıştır. Ezcümle, İsrail'in İran

³ Dursun A. (2026, 25 Mart). İran'ın İslamabad Büyükelçisi: Trump'ın iddiasının aksine iki ülke arasında hiçbir görüşme yapılmadı. *Anadolu Ajansı*.

⁴ Çopur H. (2026, 24 Mart). Trump, İran'ın “asla nükleer silaha sahip olmayacağı” konusunda kendileriyle mutabık kaldığını savundu. *Anadolu Ajansı*.

⁵ Mearsheimer J. J., Walt S. M., Friedberg A., Ross D., Ben-Ami S., Brzezinski Z. (2006). The War over Israel's Influence. *Foreign Affairs*, 155, 56-66

⁶ www.trackaipac.com isimli site, ABD'de AIPAC ile bağlantılı Kongre üyelerini afişe etmektedir. Bu sayede politika yapımının İsrail'den ne kadar bağımsız olduğunu ABD vatandaşlarına sorgulatmayı amaçlamaktadır.

⁷ CNBCTV18. (2025, 15 Haziran). For 3 decades, Israeli PM Netanyahu has claimed Iran months away from nuclear weapons.

⁸ Sobelman D. (2018). Restraining an ally: Israel, the United States, and Iran's nuclear program, 2011–2012. *Texas National Security Review*, 1(4).

özelinde yürüttüğü bu politikanın tarihselliği, günümüzdeki savaşın çıkış sebeplerine dair fikir vermesi açısından önemlidir.

Şu an yürütülen savaşa bakıldığı zaman, ABD'nin karar mekanizmasının İsrail tarafından manipüle edildiğine ilişkin iddialar gündemde yer bulmaktadır.⁹ 12 Gün Savaşı'nın ilerleyen kısmında ABD'nin savaşa dahil olması gibi şimdi tekrar aynı gündemle (rejim ve askeri/nükleer kapasite) İran üzerinde baskı kuran İsrail, ABD'nin askeri gücünden yararlanmak için sıkı bir diplomasi yürütmüş; yürütmeye de devam etmektedir. Ayrıca Donald Trump ve yönetimdeki diğer bürokratların Epstein davasında isimlerinin çokça geçmesi ve belgelerin sansürlü bir şekilde yayınlanması, İsrail'in ABD'ye şantaj yaptığı yönündeki iddialara anlam kazandırmaktadır.

ABD ile beraber başlatılan bu savaşta, yer yer sivil ve altyapı hedeflerinin vurulmasıyla (petrol ve doğalgaz tesisleri, su altyapıları) savaşın ABD'nin niyeti dışında bir seyre yöneldiği de basına yansımıştır.¹⁰ Bu noktada, savaşın ilk günü yapılan Minab şehrindeki ilkokul saldırısı gibi ABD'nin de zaman zaman sivil hedefler belirlediği gerçeğini not düşmek gerekmektedir.¹¹ Fakat kitlesel boyutta tüm bölgeyi etkileyebilecek saldırılardan geri duran ABD'nin, müttefiki İsrail'in bölgedeki tansiyonu yükseltmesiyle, bu savaşı istediği çizgide tutmada zorlanmakta olduğu düşünülmektedir. Kapsayıcı bir bakışla İsrail'in rolü değerlendirildiğinde, bu savaşın başlamasındaki sorumluluğunun

ve isteğinin ABD'den daha fazla olduğu görülmektedir.

Çin'in Ağırlığı

Yükselen yapay zeka ve nadir toprak elementlerinden meydana gelen teknolojiler, rekabet boyutunda ABD ve Çin'i günden güne karşı karşıya getirmektedir. Özellikle enerji hususunda petrol bağımlılığını kıracak inovasyonlarda bulunan Çin, ABD'nin kurmuş olduğu petrodolar sistemini tehdit eden birincil aktör olarak uluslararası sistemde yer edinmektedir. Çin, aynı zamanda para dolaşımı konusunda da doları dışlayıcı hamlelerde bulunmaktadır: Suudi Arabistan ile yapılan petrol ticaretinde ABD dolarından Çin yuanına geçilmesi, BRICS ülkelerinin kendi egemenlikleri altında para birimlerini birbirine aktarması için oluşturulan BRICS Pay sistemi, dijital para birimleri için oluşturulan mBridge sistemi gibi atılımlar sayesinde Çin, küresel rezerv para olan ABD dolarının hakimiyetini zayıflatarak kendi para birimini güçlü kılmaya çalışmaktadır.¹²

Öte yandan ABD ise Çin'in yükselişini durdurmak için birtakım engelleyici hamlelerde bulunmuştur. 2022'de yasalanan CHIPS yasası (CHIPS and Science Act) ile teknoloji şirketlerine ABD'de çalışma teşviği verilmesi ve bu şirketlerin Çin'deki operasyonlarına ilişkin kısıtlamalar getirilmesi bunun bir örneğidir. Bunun yanında Grönland'ın Danimarka'dan istenmesi ve 2026 yılının ilk haftası Venezuela Devlet Başkanı Maduro'nun yargılanmak üzere ABD'ye kaçırılması gibi hususlar da Çin'le bağlantılı açılar sunan

⁹ Sputnik Türkiye. (2026, 10 Şubat). Laricani: Amerikalılar Siyonistlerin yıkıcı rolüne karşı teyakuzda olmalıdırlar.

¹⁰ Mills A., Hunnicutt T. (2026, 19 Mart). Trump tells Israel not to repeat strikes on Iranian energy as crisis deepens. *Reuters*.

¹¹ Dehghanpisheh B., Scott M. (2026, 24 Mart). Iranians grieving over school missile strike express rage at U.S., Trump. *NBC News*

¹² Walker I. (2026, 29 Ocak). What is the petrodollar and why is it under pressure? *Green Central Banking*.

gelişmeler olarak basına yansımıştır. Bu bağlamda İran'daki vaka ile karşılaştırabilmek için Venezuela operasyonunun sonrasını incelemek hayati görünmektedir. Maduro ABD'ye kaçırmadan önce Venezuela ile sıkı ticari ilişki içerisinde bulunan Çin hem yüksek hacimde hem de indirimli bir şekilde petrol ithalatı gerçekleştirmekteyken ABD müdahalesinden sonra ithalat %75 civarında düşmüş ve petrolün varil fiyatı pahalalmıştır.¹³ Dolayısıyla ABD'nin bu operasyonu, bir açıdan da Çin'in petrol ihtiyacına darbe indirerek yükselişini engelleme çabasını yansıtmaktadır. Bu sayede yenilenebilir enerji teknolojileri ve nadir toprak elementleri rafinajında dünya lideri olan Çin'in seviyesine yaklaşmak için zaman kazanılması amaçlanmaktadır. Fakat Çin, enerji şoklarından etkilenmemek için petrol alımını önceden çeşitlendirmiş; bu sayede Venezuela'daki olumsuz gelişme Çin açısından bir petrol krizine dönüşmemiştir.¹⁴

Çin, 2025 yılı için %13 civarı bir petrol ithalatı seviyesiyle İran'a Venezuela'dan daha bağımlı olsa da¹⁵ savaş öncesi rekor petrol alımı yapması sayesinde kısa-orta vadede yaşanacak olası bir İran kaynaklı petrol şokuna hazırlanmıştır.¹⁶ Ayrıca İran, ABD/İsrail'e ve müttefiklerine ait olmayan gemilerin Hürmüz Boğazı'ndan geçebileceğine dair açıklamada bulunmuştur.¹⁷ Bu anlamda Çin'in Hürmüz Boğazı'ndaki petrol akışından barış durumunda olduğu hızla yararlanması mümkün olabilir. Yine de güncel durumdaki

savaş ortamında bu ifadelerin gerçekleşmesinin zor olduğunun altını çizmek gerekmektedir. Zira ticari gemiler, İran tarafından Hürmüz Boğazı'na döşenen mayınlara temas etme ve her an çıkması olası bir çatışmada çapraz ateşte kalma riski altındadır.

Genel bağlamda şu görülmektedir: ABD'nin İran'a başlattığı saldırılar her ne kadar Çin'in petrol tedarikinin sabote edilebileceği bir gelecek vadetse de birincil amaç olarak belirlenmesi rasyonel görünmemektedir. Konumsal olarak ABD'ye Venezuela'dan çok daha fazla lojistik maliyeti çıkartan; askeri kapasitesi yüksek bir ülke olan İran'ın bu noktada sadece Çin'in engelleneceği bir bölge olarak görülmesi, gerçekçi bir yaklaşım olmayacaktır.

Ne var ki, bu savaşın asıl sebebi olmasa da bir tarafı olmayı seçen Çin, İran'daki rejimi hem diplomatik olarak hem de ekonomik olarak destekleyerek ABD'nin bölgedeki hedeflerine ulaşmasını engellemeye çalışmaktadır. Bu amaç doğrultusunda İran'a kamikaze insansız hava aracı (İHA) ve füze yakıtı tedarikinde bulunan Çin'in, ABD'nin kaynaklarını tükettirip bu savaştan elde edeceği kazanımları yok etmeyi amaçladığı söylenebilir.¹⁸

ABD ile Çin arasındaki bu gizli savaş kadar yürütülen diplomasiye de ışık tutulması önem arz etmektedir. Çünkü Hürmüz Boğazı'nın kapanması neticesinde Çin, petrolden daha önemli olarak gübre

¹³ Hidayat M. (2026, 15 Ocak). China's Venezuelan Oil Imports Face 74% Collapse by 2026. *Discovery Alert*.

¹⁴ Downs E. (2026, 29 Ocak). Where China Gets Its Oil: Crude Imports in 2025 Reveal Stockpiling and Changing Fortunes of Certain Suppliers, Including Those Sanctioned. *Center on Global Energy Policy*.

¹⁵ Reuters. (2026, 13 Ocak). China's heavy reliance on Iranian oil imports.

¹⁶ Alam K. (2026, 25 Mart). China well-placed to withstand Hormuz closure aftershocks, but for how long? *TRT World*.

¹⁷ Hancock A., Bozorgmehr N. (2026, 24 Mart). Iran says 'non-hostile' ships can transit Strait of Hormuz. *Financial Times*

¹⁸ Mathews S. (2026, 27 Şubat). China has sent attack drones to Iran, as it discusses ballistic missile sales. *Middle East Eye*.

ithalatının büyük kısmından mahrum kalmış; gıda sektöründeki gücünün zayıflaması riski ile karşı karşıya kalmıştır. Nadir toprak elementleri bakımından eksiklik çeken ABD'nin, Hürmüz Boğazı'ndaki engelden Çin'e doğan tarımsal yoksunluğu kullanmaya çalışacağı tahmin edilebilir. Bunun ışığında savaşın gölgesinde ertelenen, mayıs ayında yapılacak olan ABD-Çin görüşmelerindeki başlıkların kritik elementler ve gıda güvenliği olacağı öngörüler arasındadır.¹⁹ Tarafların jeoekonomik bir dengeleme hamlesi olarak birbirlerine bu konular bağlamında alan açması ihtimal dahilinde olsa da Çin, nadir toprak elementlerinin vadettiği teknolojik üstünlük "kapısını" gıda güvenliği gibi bir konu ile takas etmeyebilir.

ABD-Çin rekabeti, İran savaşı özelinde değerlendirilecek olursa görülmektedir ki Çin bu savaşın ana sebebi değildir. Ancak başlatılan savaşın dinamiklerinden biri olarak ABD'yi zayıflatıcı hamlelerde bulunmaktadır. ABD'nin bu savaşa daha ne kadar kaynak harcaacağı; ulusal kamuoyu tepkisine ve İsrail'in belirleyiciliğine bağlı olacak gibi görünmektedir.

Uluslararası Sistemin Geleceği

İran savaşı, uluslararası sistemi olumsuz anlamda etkileyecek olgular doğurmuştur. Özellikle yüksek oranda enerji bağımlılığı bulunan Avrupa ülkeleri, petrol ve LNG ithalatından mahrum kalarak stratejik rezervlerini kullanma zorunluluğuyla karşı karşıya kalmış; bir an önce Hürmüz Boğazı'nın açılması için çağrıda bulunmuştur.²⁰ Savaşın uzun vadede sürdüğü bir senaryoda alternatiflere yönelecek olan Avrupa için bu noktada

Rusya'nın sahip olduğu petrolün önemi artmaktadır. Savaş halinde olduğu için Rusya'yı ağır yaptırımlar altında tutan Avrupa, alternatifsiz kalmaya devam ettiği bir senaryoda Rusya'dan petrol alma zorunluluğu hissedebilir. Bu yüzden hem Ukrayna'yı savunup hem Rusya'nın Ukrayna'yı işgalini finanse edeceği bir senaryoda, Avrupa'nın siyasi olarak orta-uzun vadede zayıflayacağı tahmin edilebilir.

Uluslararası hukuk bağlamında ise bu savaş, ülkelerin norm temelli ilişki kurma motivasyonunu baltalamaktadır. Hukukun üstünlüğü ve insan haklarına saygı gibi kavramların çiğnendiği bu savaş, ABD/İsrail'e yapılan itidal çağrılarına rağmen devam etmesiyle küresel sistemin dinamiklerini sadece güç odaklı bir zemine oturtmaktadır. Bu doğrultuda, çok taraflı diplomasi eksenini terk eden ABD/İsrail, dünyayı diyaloga muhtaç kalınacak bir döneme sürüklemektedir.

KAYNAKÇA

- Bozorgmehr N. (2025, 29 Aralık). Iran's currency 'turns to ash' as economy spirals. *Financial Times*. <https://www.ft.com/content/7295df7f-5e4b-4fe6-a266-7390c71412f5>
- Chatterjee N. (2026, 15 Mart). Iran's Foreign Minister Denies Seeking Ceasefire, Sees 'No Reason' to Talk to the U.S. *Time*. <https://time.com/article/2026/03/15/iran-Abbas-Araqhchi-ceasefire-trump/>
- Dursun A. (2026, 25 Mart). İran'ın İslamabad Büyükelçisi: Trump'ın iddiasının aksine iki ülke arasında hiçbir görüşme yapılmadı. *Anadolu Ajansı*. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/iranin-islamabad-buyukelcisi-trumpin-iddiasinin-aksine-iki-ulke-arasinda-hicbir-gorusme-yapilmadi/3878299>
- Çopur H. (2026, 24 Mart). Trump, İran'ın "asla nükleer silaha sahip olmayacağı" konusunda

¹⁹ Çopur H. (2026, 25 Mart). ABD Başkanı Trump, ertelenen Çin ziyaretini 14-15 Mayıs'ta yapacak. *Anadolu Ajansı*.

²⁰ Reuters. (2026, 19 Mart). More countries sign joint statement on Strait of Hormuz by European nations, others

kendileriyle mutabık kaldığını savundu. *Anadolu Ajansı*. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/trump-iranin-asla-nukleer-silaha-sahip-olmayacağı-konusunda-kendileriyle-mutabik-kaldığını-savundu/3877875>

Mearsheimer J. J., Walt S. M., Friedberg A., Ross D., Ben-Ami S., Brzezinski Z. (2006). The War over Israel's Influence. *Foreign Affairs*, 155, 56-66. CNBCTV18. (2025, 15 Haziran). For 3 decades, Israeli PM Netanyahu has claimed Iran months away from nuclear weapons. <https://www.cnbctv18.com/world/for-3-decades-israeli-pm-netanyahu-has-claimed-iran-months-away-from-nuclear-weapons-19622919.htm>

Sobelman D. (2018). Restraining an ally: Israel, the United States, and Iran's nuclear program, 2011–2012. *Texas National Security Review*, 1(4). <https://muse.jhu.edu/article/965011>

The Times Of Israel. (2015, 21 Ağustos). Barak: Netanyahu wanted to strike Iran in 2010 and 2011, but colleagues blocked him. <https://www.timesofisrael.com/barak-netanyahu-wanted-to-strike-iran-in-2010-and-2011-but-colleagues-blocked-him/>

The Times Of Israel. (2012, 3 Şubat). US Sec. of Defense cagey over Israeli strike on Iran comments. <https://www.timesofisrael.com/us-sec-of-defense-cagey-over-israeli-strike-on-iran-comments/>

Sputnik Türkiye. (2026, 10 Şubat). Laricani: Amerikalılar Siyonistlerin yıkıcı rolüne karşı teyakuzda olmalıdırlar. <https://anlatilaninotesi.com.tr/20260210/laricani-amerikalilar-siyonistlerin-yikici-rolune-karsi-teyakuzda-olmalidirler-1103402361.html>

Akbaba T. (2026, 16 Şubat). İran: ABD müzakerelerde kendi çıkarlarını İsrail'in çıkarlarından ayrı olarak değerlendirebilir. *Anadolu Ajansı*. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/iran-abd-muzakerelerde-kendi-cikarlarini-israilin-cikarlarindan-ayri-olarak-degerlendirebilir/3830984>

Hanedar F. (2026, 15 Şubat). Netanyahu, İran'ın tüm nükleer programının ortadan kaldırılması gerektiğini savundu. *Anadolu Ajansı*. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/netanyahu-iranin-tum-nukleer-programinin-ortadan-kaldirilmesi-geraktigini-savundu/3830947>

Mills A., Hunnicutt T. (2026, 19 Mart). Trump tells Israel not to repeat strikes on Iranian energy as crisis deepens. *Reuters*. <https://www.reuters.com/world/middle-east/trump-vows-no-more-attacks-by-israel-iran-gas-field-after-it-violently-lashed-2026-03-19/>

Council of Foreign Relations. (2026, 13 Mart). Iran's War With Israel and the United States. <https://www.cfr.org/global-conflict-tracker/conflict/confrontation-between-united-states-and-iran>

<https://www.cfr.org/global-conflict-tracker/conflict/confrontation-between-united-states-and-iran>

Dehghanpisheh B., Scott M. (2026, 24 Mart). Iranians grieving over school missile strike express rage at U.S., Trump. *NBC News*. <https://www.nbcnews.com/world/iran/iranians-grieving-school-missile-strike-express-ira-us-trump-rcna264778>

Walker I. (2026, 29 Ocak). What is the petrodollar and why is it under pressure? *Green Central Banking*. <https://greencentralbanking.com/2026/01/29/what-is-the-petrodollar-system-and-how-might-green-energy-replace-it/>

Hidayat M. (2026, 15 Ocak). China's Venezuelan Oil Imports Face 74% Collapse by 2026. *Discovery Alert*. <https://discoveryalert.com.au/global-energy-security-2026-china-venezuelan-oil-collapse/>

Khan S. (2026, 15 Ocak). Blockade Politics: How U.S. Control of Venezuela Is Choking China's Oil Lifeline. *Modern Diplomacy*. <https://moderndiplomacy.eu/2026/01/15/blockade-politics-how-u-s-control-of-venezuela-is-choking-chinas-oil-lifeline/>

Downs E. (2026, 29 Ocak). Where China Gets Its Oil: Crude Imports in 2025 Reveal Stockpiling and Changing Fortunes of Certain Suppliers, Including Those Sanctioned. *Center on Global Energy Policy*. <https://www.energypolicy.columbia.edu/where-china-gets-its-oil-crude-imports-in-2025-reveal-stockpiling-and-changing-fortunes-of-certain-suppliers-including-those-sanctioned/>

Reuters. (2026, 13 Ocak). China's heavy reliance on Iranian oil imports. <https://www.reuters.com/business/energy/chinas-heavy-reliance-iranian-oil-imports-2026-03-21/>

Alam K. (2026, 25 Mart). China well-placed to withstand Hormuz closure aftershocks, but for how long? *TRT World*. <https://www.trtworld.com/article/efd4d6c7d253/amp>

Hancock A., Bozorgmehr N. (2026, 24 Mart). Iran says 'non-hostile' ships can transit Strait of Hormuz. *Financial Times*. <https://www.ft.com/content/71c3295a-531a-4fa8-86bc-964b5bb821e2>

Mathews S. (2026, 27 Şubat). China has sent attack drones to Iran, as it discusses ballistic missile sales. *Middle East Eye*. <https://www.middleeasteye.net/news/china-has-sent-attack-drones-iran-it-discusses-ballistic-missile-sales>

Banerjee A. (2026, 18 Mart). Beijing sold drones to Iran: US commission. *The Tribune*. <https://www.tribuneindia.com/news/defence/beijing-sold-drones-to-iran-us-commission/>

Çopur H. (2026, 25 Mart). ABD Başkanı Trump, ertelenen Çin ziyaretini 14-15 Mayıs'ta yapacak. *Anadolu Ajansı*. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-baskani-trump-ertelenen-cin-ziyaretini-14-15-mayista-yapacak/3879239>

Reuters. (2026, 19 Mart). More countries sign joint statement on Strait of Hormuz by European nations, others. <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/joint-statement-strait-hormuz-by-european-nations-japan-2026-03-19/>

TRT World. (2026, 19 Mart). EU gas prices jump 25% after Iranian strike on Qatar LNG hub. <https://www.trtworld.com/article/562e8d1ef5b9>

Stezhensky A. (2026, 20 Mart). Russia earns €7.7B as Iran war drives oil surge, boosts Kremlin cash. *The New Voice Of Ukraine*. <https://english.nv.ua/business/russia-earns-7-7b-as-iran-war-drives-oil-surge-boosts-kremlin-revenues-50593469.html>

Goodley S. (2026, 12 Mart). Russia earned €6bn from fossil fuel exports since start of Iran war, data suggests. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/world/2026/mar/12/russia-fossil-fuels-revenue-us-israel-war-iran-data>

DİPLOMATİK İLİŞKİLER ve POLİTİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER for DIPLOMATIC AFFAIRS and POLITICAL STUDIES

+90 216 310 30 40 info@dipam.org

+90 216 310 30 50 www.dipam.org

Merdivenköy Mah. Nur Sok. Business İstanbul
A Blok Kat:12 No:115, Kadıköy/İstanbul

YAZAR HAKKINDA

Ali Kaan DİREN, 2026 yılında Galatasaray Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü'nden mezun olmuştur. Temel araştırma alanları arasında ABD Dış Politikası, Türkiye-AB İlişkileri ve Enerji Jeopolitiği bulunan Diren, şu anda DİPAM'da stajyer olarak ABD özelinde Amerika çalışmalarında bulunmaktadır.